

LUCIAN
BLAGA

•
TEATRU

1

EDITURA MINERVA

**Ediție îngrijită de
DORLI BLAGA**

**Antologie și Repere istorico-literare
realizate în redacție de
MIRAI DASCAL**

Coperta seriei: *Constantin Guliță*

LUCIAN BLAGA

TEATRU

i

É)

EDITURA MINERVA

București - 1984

Ediții princeps: *Zamolxe. Mister păgln.* Cluj, Editura Institutului de arte grafice „Ardealul”, 1921; *Tulburarea ape-, Ior. Dramă.* Cluj, Editura Institutului de arte graiwe „Ardealul”, 1923; *Daria. Dramă în 4 acte.* Cluj, Editura Institutului de arte grafice „Ardealul”, 1925; *Fapta [Icaneu], joc dramatic. Înviere. Pantomimă.* [București], Editura Fundației culturale „Principele Carol”, [1925]; *Meșterul Manole. Dramă în cinci acte.* Sibiu, Tiparul Inst. de arte grafice „Dacia Traiană”, 1927; *Avram Iancu, Sibiu, Editura „Dacia Traiană”, 1934; Teatru (conține piesa Anton Pann).* Ediție și prefață de Eugen Todoran. București, Editura Minerva, 1971.

Ediția de față reproduce textele după *Opere, 4, 5, Bucu-*

reşti, Editura Minerva, 1977.

ZAMOLXE

MISTER PĂGIN

t

P E R S O A N E

ZAMOLXE, în floarea vîrstei
MAGUL, bătrîn
VRĂJITORUL
CIOPLITORUL GREC
ZEMORA, fiica Magului
CIOBANUL
GHEBOSUL
MOȘNEAGUL
BĂRBATUL
TÎNĂRUL

COPII, OSTAȘI și POPOR

Acțiunea se petrece în munții Daciei.

ACTUL ÎNȚI

O peșteră larg căscată. Multe stinci. Amurg. Un stejar bătrîn cu o scorbură. Zamolxe, cu o piele de căprioară pe umeri, șade în fața peșterii, pe o piatră.

ZAMOLXE

(singur)

Mă-mpărtășesc cu cîte-un strop din tot ce crește și se pierde.

Nimic nu mi-e strein, și numai marea îmi lipsește.

Duhul meu — al meu sau al pămîntului e tot atît — și-a așternut aici cojocul său de mușchi și-așteaptă.

De cîte ori nu cîntă, el așteaptă, și visul vine harnic să-l dezmierde.

Lac îmblînzit de zile fără vînt sunt eu, și-s singur.

Atît de singur că de mult uitat-am să mai fac deosebire între mine și-ntre lucruri.

Numai om cu om ești: tu și eu.

Singurătatea spălăcește-aceste mărginiri, și împletindu-te cu taina lor, te pierzi în stîncă și te scurgi în unde și-n pămînt.

Nu știu:

mă-ntorc în mine ori cucernic îmi îndrept urechea spre păduri?

Aud un glas de mierlă zgomotoasă:

E Dumnezeu?

E Orbul?

Depart ești poporul meu dac, neam -de urși.

Religie nouă și vînjoasă încercat-am să-ți aduc din inima necunoscutului.

Voiam să-ți fiu un bun răsad,

dar tu, ne-nțelegîndu-mi rostul, mi-ai lovit cu pietre vorbele.

A fost o vreme cînd urlam. Voiam să răzvrătesc

și munții împotriva ta, și le strigam:

rostogoliți-vă cerurile, nebunia și apele

peste mîndria neamului meu trac, —

ci azi veninul mi s-a potolit,

și-n zilele-mi făr' de sfârșit s-a așezat
un prund de-nțelepciune.

E mult de-atunci, mult. Soarele își coborîse toată
mierea în livadă, cînd ți-am spus parabola cu
Orbul.

Despre Dumnezeu nu poți vorbi decît așa: îl
întrupezi în floare și-l ridici în palme, îl prefaci în
gînd și-l tănuiești în suflet, îl asemeni c-un izvor
și-l lași să-ți curgă lin peste picioare,
îl prefaci în soare și-l aduni cu ochii, îl închipui
om și-l rogi să vie-n sat, unde-l așteaptă toate
visurile omenești.

Arunci grăunțe între brazde și zici:

Din ele crește Dumnezeu.

În dimineața ceea, ca să mă priceapă și copiii,
l-am schimbat în orb.

Le-am spus: Noi suntem văzători, iar Dumnezeu,
e-un orb bătrîn.

Fiecare e copilul lui — și fiecare îl purtăm de
mînă.

Căci nu ești tu Dumnezeire nențelesul orb, ce-și
pipăie cărarea printre spini?

Nu știi nici tu de unde vii și unde mergi.
Ești chinuitul gând strivit în gol.
Te zbuciumi Veșnic dibuind să faci minuni, cum n-au
mai fost, dar brațele nu-ți sunt așa de tari precum
ți-e visul de înalt.
Atît de des tu cazî înfrînt
și nici nu bănuiești furtuna de lumină ce-ai creat-o.
Mă strigi?
Mă chemi?
Din fundul unei mări?
Turburătoru-ți chiot vine, vine.
Iată sunt făptura ta, și-aici sunt ochii mei, îi vrei? Nu
suntem oare pentru ca fără de silă să luăm pe micii
noștri umeri soarta ta puternicule Orb?
Tăcutule, triste! noi mîntuitorii tăi, noi sălbatici
copii.

De ce mi-au sfîrticat cu pietre gura, cînd astfel le
vorbisem despre tine în dimineața ceea?
Nu era destul de darnic soarele, și gîndurile mele
speriau din cuiburi paserile?
Nu eram destul de blind?

De-atunci s-a prăvălit atîta timp și iezerul cu unda
lui mi-a mîngîiat amarul.
Aici sunt aiuritele tăceri
din care poți privi în dosul lumii.

*(Se ridică și din scorbura stejarului scoate un fagure galben.
Îl stoarce — și mierea curge în nisip.)*

O toamnă nouă.

Stupul mi-e sătul și mierea-i curge de pe buze ca
laptele din gura unui prunc ca-a supt prea mult. De-
aem amurgurile reci vor face rînd pe rînd din
fiecare frunză de stejar un clopoțel de-aramă, iar
noaptea vor cădea mai multe stele, în gura peșterii
voi sta, în pace să le număr, și-mi voi zice: Stelele
se-ntorc în lume!

Dar pașii mei, scoțînd scînteii din cremene, vor mai
găsi vreodată drumul spre cetate, spre lume?

Rîzînd

în templul ei voi arunca semințe multe pentru
porumbii Orbului.

(Întră în peșteră.)

II

Nu departe în fund se văd zidurile cetății. În stingă o parte a templului, colonne și trepte jur împrejur. În fața templului, ceva mai îndărăt, o șpinzurătoare. Apus de soare. Ostași păzesc templul; ei zac grămadă, numai unul e în picioare pe trepte' cu sulița pe umăr. Doi muncitori întârzie ou cele din urmă lucrări la șpinzurătoare.

UN OSTAȘ

(către ostașul străin)

Unde te-au prins ai noștri?

OSTAȘUL STRĂIN

Lîngă Dunăre.

ALT OSTAȘ

Și nu ți-e niciodată dor de țara ta?

OSTAȘUL STRĂIN

O, da. La noi cresc portocali cu fructe roșii; zeli nu au coarne; bourești cum cei hrăniți de voi, și iarna cerul nu roiește fulgi de nea.

La noi e totul altfel,

dar soarele se-aseamănă așa de mult cu cel de-aici, c-aproape crezi, că-i unul și același.

(Toți rid.)

ÎNȚIUL OSTAȘ

(către străin)

Tu ești înțitul sclav care se bucură de-un slobod trai pe-aceste plaiuri.

Viețuiești cu-aceleași drepturi ca și noi.

Nu-ți știam prea-ndurător stăpînul.

Răspunde, libertatea cum ți-ai dobîndit-o?

OSTAȘUL STRĂIN

(șiret)

Cu... opincile profetului...

CEILALȚI

Cu ce? Haide, spune, povestește!

OSTAȘUL STRĂIN

E mult de cînd gonirăți pe Zamolxe?

ÎNȚIUL OSTAȘ

Vreo cîtiva ani.

OSTAŞUL STRĂIN

Ei bine, mucenicii lui se tot sporesc de-atuncî pe sub pămînt ca iepurii de casă.

Altfel de ce-am păzi noi templul zi şi noapte? Magul se-nspăimîntă de puterea lor, şi precum ştiţi, făgăduit-a chiar pe fiica lui ca dar sălbatic celui ce va da de urma lui Zamolxe.

Ori aţi uitat?

AL DOILEA OSTAŞ

Ehei, Zemora tulburătoare! Cîţi n-o doresc!

OSTAŞUL STRĂIN

(zîmbind a glumă)

Cum eu trăiam mai mult din mila cînilor,

mă hotărîi să caut ascunzișul lui Zamolxe.
Am iscodit prin munți. Vreo nouă zile ostenitu-m-am
prin văgăuni, dar n-am găsit
deoît niște opinci întortocheate. Mi-am zis:
sunt ale profetului! — Le-am dăruit preotului.
E-adevărat, îi aduceam ilumai opincile,
nu capul lui Zamolxe, — cu toate-acestea
îmi hrăneam nădejdea — că de nu-mi dă
pe Zemora pentru totdeauna de soție, îmi va da-o
pentru-o noapte cel puțin. Ce? Frumoasă sărbătoare 1
Dar Magul fu zgîrcit și-mi dete
doar această zdreanță — de libertate.
Ieri m-a-ntrebat: cînd îmi aduci și capul lui Zamolxe? I-am
zis: cînd și-l va pierde ca opincile, Sfinția tal

OSTAȘUL DE STRAJĂ

(in picioare)

Răspuns cuminte,
dar mai bine rămînei tot sclav
decît să străjuiești cu noi vicleng temple
văduvite de credință.
De lene ni se-ngrașă tălpile pe-aceste sfinte lespezi. Unde-s
vremile ce răsunau din bucium către soare?
Prin cîlți de codri altădată săgetam bourii între coarne

AL TREILEA OSTAȘ și

pescuia din fluvii somni rotunzi ca
pulpele fecioarelor.

AL PATRULEA OSTAȘ

(către cel de strajă)

Uite funia spînzurătorii cum o mișcă vîntul — îți face semn!

AL CINCILEA OSTAȘ

Răbdare, nu cîrțiți, copii, răbdare.
Cînd s-a mișca vrăjmașul la hotare,
ne vom urni puhoi urlînd spre mare
și Magul o să uite de altare.

OSTAȘUL DE STRAJĂ

Ghiciți, băieți, ghicitoarea mea: sunt ființe
ce nu-s aievea,
și totuși omul le păzește de primejdii!
De ce? — ca omul, tot el, să aibă de la cine, în
primejdie fiind, să ceară ajutor...

*

AL ȘAPTELEA OSTAȘ

Ghicitoarea ta e ciută de-nțeleș.

AL OPTULEA OSTAȘ

Ba nu. Aceștia-s zeii!

Le cerem ajutorul.

AL NOUĂLEA OSTAȘ

ÎNȚIUL OSTAȘ

Și totuși noi le ținem pază de tilhari, noi cu
sulițele noastre.

OSTAȘUL DE STRAJĂ

(batjocoritor)

Și ei — nici măcar nu sunt! — ha, ha!

AL DOILEA OSTAȘ

(căt-re cel de strajă)

Nu ești și tu unul dintre „orbii” lui Zamolxe?

AL TREILEA OSTAȘ

Liniște 1 Magul iese din altar.

*(Toți se așază în două rnduri. Magul trece printre sulițe
fi-i privește ager în ochi.)*

MAGUL

(aspru)

Corbi vreau să văd în zori pe furcii!

Ați înțeleș?

La noapte. Nu cruțați pe nimeni.

*(Dispare în dosul templului. Ostașii se închină și s-așază la
locurile lor.)*

AL PATRULEA OSTAȘ Înaltul

Preot ți se sfredelește cu privirea pînă-n
ochii gîndului.

AL CINCILEA OSTAȘ

Bătrînul Mag! N-ați auzit? Pe cînd cîntau cocoșii a
plecat spre miazăzi cu fiica lui. S-a-ntors tirziu. Fără
de ea. Ce-i drept, frumoasă e, iar furia „orbilor” e
mare; de ăfrica lor
o fi ascuns-o undeva departe-n munții păstrători de
taine și aomori.

AL ȘASELEA OSTAȘ

(încet)

Spun oamenii că el nu doarme niciodată.

AL ȘAPTELEA OSTAȘ

În întuneric ochii lui se văd ca ochi de lup, tăciuni
aprinși în vînt.

AL OPTULEA OSTAȘ

(misterios)

Magul e tăcut.

AL NOUĂLEA OSTAȘ

Magul e rece.

ÎNȚIUL OSTAȘ

Statornic ca un ohicei rămas din zilele strămoșilor.

AL DOILEA OSTAȘ

Setos de sînge ca o fiară.

OSTAȘUL DE STRAJĂ

(izbucnește)

Mai mult decît o fiară. Setos de sînge ca învățătoare
sfinte de astăzi și din toate vremile.

OSTAȘUL STRĂIN

Ce roșu-i cerul

AL PATRULEA OSTAȘ

și spînzurătoarea-i gata.

OSTAȘUL STRĂIN

(privind spre templu)

Prieteni,

ne pîndește o noapte grozavă —
din templu — furîș — a ieșit un motan,
semn rău.

AL CINCILEA OSTAȘ

Motanul cu ochi verzi ca ai Magului.

Prindeți-1, prindeți-1!

Legati-i cu funia stîrvul de furci să se sperie toți
răzvrătiții!

OSTAȘUL DE STRAJĂ *(izbucnește*

intr-un hohot și se-ntoarce spre templu)

Ha, hal O, zei,
mucegăiți de veșnicie!
Nu i nici un pumn încleștat
să dărime minciuna cu stîlpîi de piatră?
Al morților poate!
leșiți îngropații de vii în pămînt — și voi azvîrliții pe
riuri!
Eu, unul din cei ce rămîn credincioși lui Zamolxe, vă
chem din adînc: prăbușiți sanctuarul!
O, zei, apărați cu pisici spînzurate, mi-e scîrbă.
C-o lance țintită în porțile voastre

**mă-nchin, eu sunt omul - -
ha, ha, — vă salut i-**

*(Aruncă lancea în poarta templului.
Ceilalți sar și-l doboară cu lovituri de
suliți.)*

III

Bordeiul unui vrăjitor. Noapte. Pe vatră arde focul. Flăcările luminează întreg bordeiul. Vrăjitorul are -pe frunte conrn e trace.

VRĂJITORUL

*(Ia dintr-un ungher un craniu omenesc, toarnă dintr-un
ulcior vin în el și-l așază pe vatră lângă flăcări. S-aud lovituri*

tari în ușa.)

**Dă-mi
adăpost
sub
strașina
puterii
tale. Nu
de
tunete,
dar de
năplrei.**

Cine e?

Magul.

O VOCO

(Vrăjitorul deschide.) **MAGUL**

(intră glfîind)

**S-au răscolat învățăceii lui Zamolxe. Un zvon trecu
spre seară prin cetate că m-așteaptă gîrla-n
noaptea asta.**

VRĂJITORUL

Și templul?

MAGUL

Il străjuiesc ostași voinici.

VRĂJITORUL
Voinici or fi, dar sunt și credincioși?

MAGUL

Ca fumul de tămâie.

(Se mai liniștește.)

VRĂJITORUL

Î! S-a-ntors Zamolxe?

MAGUL

De când fugi, nu i-au mai dat de urmă.

Spun unii că s-a prăpădit stingher prin munți,
dat alții mai șoptesc că va să vie iarăși să-mi
smulgă templul și să sfarme zeli.

VRĂJITORUL

Sunt tot mai șapte ani de când ai îndârjit
mulțimea să-l alunge.

Eu nu te-am sfătuit, căci un profet nu e nimic,
dar un profet lovit — e mult.

MAGUL

(scirbil)

Poporul, poporul!

VRĂJITORUL

Ce sfintă-ar fi prostia lui de

n-ar fi schimbăcioasă!

MAGUL

(deznădăjduit)

Amară de-ntrebări mi-e înima. Zeli, cum ni-i vom scăpa? Cum,
o cum îi vom scăpa?

Eu — pîndarul veșniciei — cad.

VRĂJITORUL

Zeli se hrănesc cu suflet omenesc.

Cînd se isprăvește-acest nutreț,

cînd nu mai crede nimeni în ei, s-adună triști
și-și cheamă marele sfîrșit.

Nu le mai poate ajuta nici mierea și nici laptele
deNcapre.

Laptele de capre, care fără de-a fi muls, se
scurge pentru ei prin buruieni cînd ugerile sunt
prea pline.

MAGUL

(ridică brațele)

Nemuritorilor, vă zvîntă necredința 1 De nicăiri
nu vă mijește mintuirea!

Zadarnic ani m-am zvîrcolit atîția-n neodilînă.

Răspunsul

nu mi l-au dat nici tablele înțelepciunii negre-
aduse din Egipt, nici amintirea sibilinelor
sfaturi auzite-n fumul de la Delfi.

VRĂJITORUL

Nici cea mai naltă dintre multele virtuți?

MAGUL

(țși adună gindurile)

Viclenia?

VRĂJITORUL

Izvorul neseapat de bune sfaturi. Vino,
liniștește-te. Răspunsul căutat va trebui să-ți
bată într-o zi la poartă — dacă astăzi nu,
atpnce# mîno.

Credința veche n-o să moară n un butuc de vie-1
crezi de mult uscat și totuși toamna îl, găsești
mai încărcat de struguri decît orișicînd.

Să ne-așezăm în pîlpîirea vetrei. Ești obosit?

Răbdare.

în adăpostul meu e.cald.

Așa. Și-acuma înc-o dată: viclenia!

MAGUL

(htminlnda-se dintr-o dată)

Un gînd, bătrînule, un gînd.

Ascultă-mă. Nu-s singur. Tu-mi ești bun.

Tu nu m-ai părăsit.

Să-ntîndem în ascuns poporului o cursă?

Mulțimei să-i lăsăm năluca.

Religia lui Zamolxe-și face cuib acum

și-n inimile cele mai statornice prin vechile ogașe.

El nu s-a-ntors și totuși e aci.

El ne dbboară zeii pentru Orbul său.

Ce-ar fi să răspîndim povestea în popor, că Zamolxe
a fost un zeu el însuși?

Ce pierdem? *

Avem un zeu mai mult în primitorul nostru templu,
dar astfel mîntuim întreg soborul zeilor.

Oamenii divinizînd pe Zamolxe îi vor uita învățătura.

VRĂJITORUL

O cursă vrednică de istețimea ujmi mag. Legendă
făcătoare de minuni: ce solzi strălucitori, șireată,
ochi de șarpe.

Oamenii divinizînd pe Zamolxe îi vor uita învățătura.

E gîndul tău? O, mare Preot.
MAGUL
Nu-i nimenea-n bordei?
Ți-e ușa bine zăvorîtă?

VRĂJITORUL

Să nu ai nici o teamă.
MAGUL
Ogoru-i proaspăt
și legenda va întinde rădăcini.
Poporul va striga:
să așezăm statuia lui Zamoîxe-n templu

Intre ceilalți zei, cum se cuvine.
Cind nu mai e nici o putere să-nfrîngă-
nvățătura unui nou profet, un singur lucru e
mai tare ca profetul: statuia lui!
Dă-mi mina ta și prietenia gîndurilor tale!

VRĂJITORUL

(îi întinde mina)

Mina și cuvîntul meu!

MAGUL

(încet)

De tine-ascultă apa! *

VRĂJITORUL

(mai încet)

De mine-ascultă focul!

MAGUL

De tine-ascultă vîntul!

VRĂJITORUL De mine-

ascultă stelele!

MAGUL

**Și mai presus de orișice de tine-ascultă tot ce
nu e.**

VRĂJITORUL

Eu știu vrăji poveștile să se prefacă-n adevăr.

MAGUL Ți-am dat

povestea.

VRĂJITORUL

Eu îi adaug descîntecul.

MAGUL *(tresare)*

„

Un zgomot surd lingă bordei.

VRĂJITORUL

Doar pași ai liniștei. N-aud nimic.

MAGUL

Ura lor m-adulmecă. Deschide ușa și ascultă!

VRĂJITORUL

(deschide — apoi, c-un strigăt)

Arde cetatea 1

(Amindoi sar în prag.)

MAGUL

(furtunos)

Pîrjol spre miazăzi.

**Încăierare. Vîlvătaie. Templul e departe, nn-1
vor cucerii. O, numai cerul să nu ardă.**

Alte flăcări.

Taci, ascultă!

VRĂJITORUL

E plins îndepărtat.

MAGUL

Mi-au dat de urmă.

VRĂJITORUL

**Sunt paseri speriate: își scutură funinginea și
spuza de pe aripi.**

MAGUL

Pîn-aici aduce vîntul scrumul.

*(Amindoi se retrag speriați. La un semn al Vrăjitorului —
Magul se ascunde în pămînt Ungă vatră. Vrăjitorul pune
vreascuri pe focul care stă să se stingă. După cîteva clipe,
apare.)*

CIOBANUL

(cu cojoc de oaie, înfățișare bolnavă, aiurind)

Miine la* răsare luna — mi-e frică de lumina ei.

Soarele-i ușor, dar luna-i grea.

**Cînd mă atinge pe pleoape, cad trăsnet ca de-o
măciucă-n frunte, și mă schimb în ppiculici.**

**Oriunde-aș fi, în munți pe-o multe așteptînd, sau
fluierînd în stîină, cad — și-n chip de fiară neagră-
mi sfîșiu oile din turmă.**

Auzii din trecători că tu știi leacuri, cari te
vindecă de lună.

VRĂJITORUL

De cînd îți porți osînda?

CIOBANUL

E-al șaptelea cules de vii.

Neastîmpărata droaie asculta-n livada Orbului
cuvîntul lui Zamolxe.

Am fost întîiul care l-am brodit c-o piatră în
obraz. Ne ațîțase Magul.

Nu mai știu, am tremurat apoi și mă durea, căci
tânărul deschise ochii mari și triști — și n-a-
ntrebat de ce.

Dar în aceeași seară s-a ivit și luna.

Mi-am sfîrticat cinci oi și-am plîns în lîna lor. De-
atunci prin rouă, brumă, ploi, iau cîmpii-n goană
tot la fel.

Mă duc pe urmele acelui tânăr, cu ochi mari și
caut în nisipuri șîngele ce-a curs din trupul său.

Cînd sorb o picătură, mă dezmeticesc și iarăși mă
fac — om.

VRĂJITORUL

Din slava mai presus de fire voi plivi misterul lui
Zamolxe.

Nu ești întîiul care suferă pe urma lui,
Străinule!

CIOBANUL

Păzește-mă de lună.

VRĂJITORUL

*{aruncă bobi de tămîie în flăcări și-apoi ridică mina deasupra
focului)*

Tu, cel ce vezi prin lucruri,
duh al vetrelor,
jeratic al amurgului,
destăinuiește-te în graiul tău de flăcării

VOCEA MAGULUI

(din pănunt — misterios)

Zamolxe n-a fost om.

CIOBANUL

Păzește-mă de lună.'

VOCEA MAGULUI

(din pământ)

Zamolxe n-a fost om.

VRĂJITORUL

Tu vezi prin lucruri și prin inimi.

VOCEA MAGULUI

Zamolxe n-a fost om. A fost un zeu.

Din cuibul veșniciei

s-a coborât pe trepte de lumină

să vă-nvețe tinyețea și durerea.

Pine nu i-ați dat — și piatra strigă.

VRĂJITORUL

Nemuritorii cuibăresc pe-un munte ridicat

din sori.

Zamolxe nu se-ntoarce înapoi în cerul său?

VOCEA MAGULUI

**El n-are-n nici un sanctuar un chip cioplit
cum se cuvine unui zeu.**

Cît nimenea nu i se-nchină,

Zamolxe e legat de lut.

**Primejdii va trimite-n suflute, pământul va
scrîșni din stînci, iar mieii vor pieri ca
strugurii din vii.**

**Ciopliți-i chip de piatră lui Zamolxe 1 Zeul
strigă, cere jertfel**

VRĂJITORUL

(ia craniul de pe vatră și-l poartă prin flăcări)

**Apari duh nevăzut în murmurul de flăcări, și
mîntuie lunaticii de chin.**

Tot singele vărsat din trupul lui Zamolxe

**adune-se-n aceste picături de vini *(De trei
ori.)***

VOCEA MAGULUI

Tu ești stăpînul meu.

(Ciobanul, care tot timpul a ascultat, cade în genunchi.)

VRĂJITORUL

(îi dă băutură vrăjită din craniu)

**Jucînd pe creștete
sub brazi înalți**

Îți va ieși în cale luna.
Și luna va să-ți toarne
prietenie-n suflet —
moale, dulce, blîndă și duioasă.
Oile n-or mai avea de tine teamă —
și nici cîinii tăi.
Inchină-te de-acuma mai virtos
acelui zeu pe care la-i lovit, și âdu-i
păstrăvi pe altar ca un sfîelnic sfînt
pescar.

ACTUL AL DOILEA

I

O livadă înconjurată de vii împrăștiate pe dealuri.
Pădure la dreapta. În livadă, vase mari de pămînt
pline de must. Culegători vin și trec cu hirdale.
Lîngă pădure, Ghebosul, încărcat cu struguri din
cale-afară mari, în mini, pe umeri, stă de vorbă cu
un trecător — fără a fi auzit. Mai în față, alți trei
culegători povestesc cu ochii îndreptați spre
Ghebos.

ÎNȚIUL CULEGĂTOR

Ăsta-i Ghebosul?

AL DOILEA CULEGĂTOR

Da.

AL TREILEA CULEGĂTOR

Mirare de-așa rod?

H'A îngropat sub fiecare viță cîte-un stîrv de om
îf găsit pe drumuri ori pe ape.

AL DOILEA CULEGĂTOR E-adevărat că

știe deochia și pițigoli de pe ramuri? ÎNTÎIUL

CULEGĂTOR v Nu-i bine să-l privești prea mult:

*** îți putrezesc ochii'.**

AL DOILEA CULEGĂTOR E

numai oase.
Și tot nu vrea să moară.

AL TREILEA CULEGĂTOR

Nici n-o să moară-așa curînd.
De-1 părăsește sufletul, el fură pe-al vecinului. Cu
sufletul furat — tilharul mai trăiește-apoi un veac
de om.

(Ghebosul se apropie de ei.)

ÎNȚIUL CULEGĂTOR .

(către Ghebos)

Ai un cules atît de bun. Nu-ți latrî psalmul tău de
bucurie? Ha-u, ha-ul

GHEBOSUL

N-am cui să-i mulțumesc.

AL DOILEA CULEGĂTOR

Nici celor îngropați sub vițe?

GHEBOSUL

De ce? Fiindcă ei își încălzesc la soare singela urcîndu-se-n
lăstarii viei mele?

ÎNȚIUL CULEGĂTOR

Din atît belșug de struguri nu aduci o jertfă lui
Zamolxe?

GHEBOSUL

(batjocoritor

)

Noului Nemuritor al vostru de pe drumuri adunat?'
Cînd se tîra pe-aicea sărîntoc — voia să vă omoare
zeii... să-și croiască opinci din pielea lor. Și-acum?
Acum îi ridicați și lui jertfelnice!
Ciudat!

Dar ce mai flecăresc? E bine-așa: de-acum aveți im
zeu care-nțelege și limba voastră.

(Ironie.)

Ceialți nu vorbesc decît gecește.

AL DOILEA CULEGĂTOR

Ascuțită limbă ai!

GHEBOSUL

(răutăcios)

Nu pot fi altfel dacă maica-a fost atît de bună că mi-a
dăruit un spate gras cît pentru trei și-un trup nici pentru

unul.

Să-mi pun însă zăvor pe gură și să nu cîrtesc: fiecare cu soarta lui. Eu mi-o port ascunsă în cocoașă,

(arătînd spre Ciobanul care se apropie:)

iar alții-n lună... Ha-u, ha-u, ha-u.

(Dispare spre stingă.)

CIOBANUL

(pășește ca o nălucă)

Că văd ce nimenea nu vede — nu-s de vină.

Oamenii m-ascultă cu credință fiindcă eu sunt — altul.

^Deasupra mea plutește luna.

O ating cu degetele dacă vreau.

Sub unghii am lumină din lumina ei.

Eu văd prin ea și știu că-n dosul lunei e Zamolxe.

Eu sunt mina lui.

Un semn,

Și după mine vine tot norodul.

ÎNȚIUL CULEGĂTOR

(către Cioban)

Tu ești sfînt.

AL DOILEA CULEGĂTOR

(sfios, către același)

**De cînd ne-ai coborît din visuri vestea lui
Zamolxe zeul, e liniște-n cetate.**

AL TREILEA CULEGĂTOR

(tot către Cioban)

**Ai împăcat pe Mag cu noii mucenici și nu mai
curge sînge de prisos.**

CIOBANUL

**Aștept să vie preotesele.
Apoi vom merge împreună.
Veniți și voi?**

CULEGĂTORII

Venim!

CIOBANUL

Și pentru mine faceți orișice?

ÎNTÎIUL CULEGĂTOR

(cade lapămtnl)

**Pentru trimisul lui Zamolxe — orișice 1 Zi:
„umple-ți părul cu rășină” — și dacă trebuie,
îmi voi aprinde părul ca să ai o facă-n miez de
noapte.**

**Zi: „azvîrle-te în sorb”, „și dacă trebuie eu mă
jertfesc — ca o gutuie coaptă ce cade în noroi.**

**Zi: „aruncă-te în țeapă”,
și mine fi-voi ciugulit de paseri ca un strugure.**

CIOBANUL

**Vreau doar atît,
cînd eu zic da, să ziceți și voi da, cînd eu zic nu,
să ziceți și voi nu.**

AL DOILEA CULEGĂTOR Tu

ești sfînt.

AL TREILEA CULEGĂTOR

Tu ești sfînt.

*(Cei trei culegători se duc în vii. Ciobanul se așază pe un
dîlm și-ncepe să ctnte din fluier o doină sflșietoare. Din pădure
sar trei copii, fiecare cu cîte-un fir de trestie în mină. Se
aruncă asupra unui vas cu must și sug cu trestia.)*

CEL MAI

MIC

(supărat)

Prin trestia mea nu trece mustul.

CEL MAI MARE

**E-un pai cu noduri. Du-te smulge-ți altul —
găsești destule-n baltă.**

CEL MAI MIC

(începe să plingă)

Mi-e frică de lipitori.

CEL MAI,

MARE

(aspru)

Taci. Uite ciobanul. Vine să te ia.

CEL MIJLOCIU

E ciobanul care se face noaptea priculici.

CEL MAI MIC

(îpă speriat)

Unde-i?

CEL MAI MARE

(îl liniștește)

Liniștește-te, Nuslatau, copil neastîmpărat.

Închide ochii — ca să nu te vadă.

**Așa, înehide-i bine — c-apoi se
face întuneric și nu te ■mai
zărește nimeni.**

I-ai închis?

Acum e noapte.. Nu te văd.

Stai liniștit, Naslatau.

CEL MIJLOCIU

(șiret, stăpinindu-și rtsul)

Nici eu nu te mai văd.

CEL MAI MARE

Nici priculiciul.

*(Cei doi mai mărișori sug iarăși cu trestile, iar cel mic —
șezi ud în iarbă — stringe din ochi, să nu-l vadă Priculiciul.
S-aud rtsete și chioate, cari s-apropie. Ciobanul se ridică și
ascultă.)*

UN CULEGĂTOR *(sare din vie și ia copiii*

de mină) **Ascundeți-vă! Repede, copii. Să nu vedeți
bacantei O singură privire de v-atinge, rămîneți
pitici.**

(S-ascund in vie.)

(O ceată de bacante vine din stingă, sălbatic jucînd in livadă. Felele verzii. Pletele în vînt. Cîteva bacante invirtesc șerpi deasupra capetelor, ca niște bice. Altele suflă în coarne de bouri. Chiote. Joc. Ciobanul în mijlocul lor. Culegători curg din vii. Ca la un semn nebunia contenește, apoi dintr-o dată — și în cea mai mare liniște.)

O BACANTĂ

(Îmbrăcată în alb, împrăstie cu mina cenuși dintr-o urni)

**Din urnă împrăstiu cenușă de morți pe cărări —
vîntul s-o piardă spre mări.**

**Cenușa celor ce nu mai sînt
o preș ar pe pînînt
în calea voastră,
copii, cari încă nu v-ați născut.
Din coarne de zimbri — âha —**

**vă chemăm,
coboriți-vă toți cei de mine,
voi prunci, luați-vă soarta de lut!
Ugerii lumii sunt plini, prindeți-i,
stoarceți-i!
Spre azi, nenăscuților, curgeți spre azi!
Miros de moarte adie din brazî,**

*** lăpteze-vă soarele —
treceți prin scrum,
strugurii-s copti, și
pămîntul întreabă:
sunteți pe drum?
E-ha! E-hol**

(Din vii răspund sute de guri.)

E-ha! E-ho

*(Jocul bacantelor reîncepe. Strigăte neînțelese. Chiote: 6î10VO,
ehove, ehove! Culegătorii răspund: 6hove, âhftve, țhovo!)*

CIOBANUL

(ține isonul jocului)

**Nouă preoțese verzi sar
prin codri și livezi.**

**Trec răzoarele cu spini,
sînge curge prin ciulini.**

Flutură cu șerpi în vînt,

peste stele și pământ.

**Ele nu cunosc cărări, ar juca
și-n fund de mări.**

**Ducă-se ca un fior după
dumnezeii lor.**

**Nebunească-n văi cu chiu,
tot ce-i mort și tot ce-i viu.**

UN GLAS

Mărire lui Zamolxe!

BACANTELE

**Mărire zeului Zamolxe!
CULEGĂTORII**

(din sute de piepturi)

Mărire!

*(Strugurii cad aruncați din vii în jocul bacantelor. Munții
răspund cu ecouri.)*

CIOBANUL
Să mergem la Marele Mag!

O BACANTĂ

împlinirea visului s-o cerem!

CIOBANUL

Lăsați culesu-n grija ciorilor!

Veniți, jucați!

•Ehove, Zamolxe!

(Toți aleargă spre pădure după el.)

Lhove, ȕhovel

II

**Într-o peșteră, gura ei se întrezărește în fund. Noapte.
Totul se petrece ca într-o lume de năluci, cu o ciudată
încetineală a vorbei.**

*

ZAMOLXE

(ascuns în întuneric)

**M-am coborât tot mai adine în suflet.
Unde sunt, unde sunt?**

Tot în peșteră?
Inima vrea să-mi sară din piept —
Văd prin munți:
1 cetatea nu se mișcă și totuși ne apropiem
de-acum.

(Încet, ca și cum ar invoca niște duhuri:)

O frunză cade-n noapte, un veac se
scurge-n mine.
Altă frunză cade-n noapte, alt veac
trece-n mine.

O vedenie se lămurește într-un colț al peșterii. Un moșneag
care ține în mână o cupă. Lumină' se răsfrînge de pe arătare
în toată peștera. Zamolxe se ridică și sprijinindu-se de
perete se apropie de nălucă.

ZAMOLXE

Moșneagule, vrei să-ți șoptesc tot chinul meu?
S-ar crede că trăiești, dar ochii nu-ți clipest.

De unde vii?

MOȘNEAGUL

De unde nu e timp.

ZAMOLXE

De-acolo vin numai visurile.

MOȘNEAGUL

Și marii visători.

ZAMOLXE

Ce poți să-mi spui?

MOȘNEAGUL

Cînd ești izvor, nu poți decît să curgi spre mare
1 Tu Zamolxe, tu de ce adaști?

~ IA Blaga — Teatru, voi. 1

**Mi-e teamă că voi duce prea devreme noua
credință între oameni.**

MOȘNEAGUL

Prea devreme! Niciodată.

Azi ori mai târziu te-ntîmpină același dar!

**Viața n-are stele pentru noi — cucuta crește
pe gunoi.**

Ce crezi — în cinstea cui?

*(Duce cupa la gură, dar se oprește dintr-o dată, apoi urmează
cu amară ironie.)*

**Era să uit. Cînd ții ospăț cu soarta, cuvine-se
să dai și zellor din orice băutură.**

De astă dată țin la datina de a-nchina cu ei.
(Varsă pe pămînt din băutură.)

Beți și voi, zei, luminoși ca putregaiul!

Beți! Must verde de cucută.

O cupă mi-e prea mult.

(Bea ce mai rămîne.)

ZAMOLXE

Așa aș închina și eu cu ei!

Ce vină ispășești?

MOȘNEAGUL

Una singură: n-am stat niciodată la-ndoială.

(Se stinge și dispăre.)

ZAMOLXE

(singur)

**Amare taine-am dezghiocat prin anii mei cărunți de-
nțelepciune!**

**Dar nici un trecător nu mi-a ieșit în drum să-i
altoiesc în inimă răspunsul meu.**

Cînd zilele răsar pe piscuri,

părul mi-e de flăcări — **ZAMOLXE**
dar nu e nimeni,, nimeni să mă vadă
trăsnet încremenit pe stinci.

(Încet și rar:)

**O frunză cade-n noapte, un veac se
scurge-n mine.**

**Altă frunză cade-n noapte, alt veac
trece-n mine.**

- *(Apare un tînăr cu plete lungi și coroană de spini pe frunte.*

Zamolxe se apropie ele el.)

Răspunde! Ești soarta mea?

TÎNĂRUL

O nu, dar un prieten tot atît de bun.

Ți-aduc un zvon de dincolo.

**Apropie-se clipa ta, om nou: în noaptea
asta se coc toate smochinele.**

Copiii le așteaptă.

ZAMOLXE

Tu vii ca să le scuturi?

TÎNĂRUL

Cad singure, n-auzi?

ZAMOLXE

Aud, mă cheamă cineva în lume.

Simt adieri ca dintr-o mare moartă.

Dar ce vrei cu coroana ta de spini?

TÎNĂRUL

*(și-a luat coroana de pe frunte, îi rupe ghimpii și-i împrăștie
cu gesturi de semănător)*

**St amăn ghimpi sub Calea laptelui și-
aștept să răsără dureri, multe dureri!**

ZAMOLXE

(singur)

Cerc în zadar să te mai prind, neînțeleasă arătare Te pierzi și-mi lași muștrările să le frământ cu pumnii.

Peșteră, peșteră!

Mi-ai îmblinzit iernile și mi-ai dospit trecutul sub ocrotirea ta.

Unde-mi sunt amintirile rănite pe care mi le-ai mîngîiat pîn'la uitare?

Dă-mi-le, să fiu din nou răzvrătitul!

M-așteaptă soarta, nerăbdarea mă sugrumă.

Tremurînd îmi iau viața-n mîni și plec spre viitor, spre mine-veșnicul!

Ție — peșteră — nu-ți las decît aceste urme de călcîie tari, și dacă vrei un strigăt.

Un strigăt de izbîndă ori de cădere — cine ar putea să spună?

Zorile s-aseamănă așa de mult cu-amurgul.

Oameni, Zamolxe, pașnicul, reintră-n patimile voastre!

Lume, șarpe și copac

au năpîrlit sub ochii ipei —

și am văzut ce-i cheag în haos —

și ce-i simbure în orice fruct

căzut în poala vremii.

Sunt sătul de vis.

O, stînci, de mult ce v-am privit m-am prefăcut și eu în stîncă.

Vajnic mă topesc

și mă revărs din matca mea, nebun, spre șesuri și spre oameni.

(Mai liniștit:)

Nălucile apar mai multe azi, sunt chinuri care mușcă-n pietre.

Altădată nopțile-mi erau un leagăn de odihnă, iar ziua lucrurile dimprejur se prefăceau în mine într-un vis atît de liniștit,

că reci și jilave șopîrlele veneau să caute soarele pe picioarele -mele goale.

(Încet și rar:)

O frunză cade-n noapte, un veac se scurge-n mine.

Altă frunză cade-n noapte, alt veac

trece-n mine.

*(Se ivește un bărbat mai în vîrstă, legat pe un rug. Zamolxs
întinde brațele spre el.)*

Și tu vrei să-mi furi — singurătatea?

CEL DE PE RUG

Nu m-ai chemat? —

Sunt numai un ecou al nopții tale.

ZAMOLXE

**E-adevărat? Dacă tu și eu am genunchea pe
marginea aceluia lac, care se cheamă al morților și
al acelora cari încă nu-s născuți, și ne-am privi în
lac ca-ntr-o oglindă am vedea că suntem unul și
același? E-adevărat?**

CEL DE PE RUG

De cîte ori te cauți pe tine, mă găsești pe mine.

ZAMOLXE

Cine te-a ridicat pe rug?

CEL DE PE RUG

Cumpătatul veșnic treaz.

ZAMOLXE

Nu-1 știu.

CEL DE PE RUG

Cumpătatul e cel ce te oprește să

istovești un gînd.

La drumul jumătate te înlănțuie și-ți strigă:

„Destul, nebunule!”

Căci vezi, un gînd întreg e o năpastă.

Ci eu îți zic:

Năpastă? Fie!

Sus omenire către cer

sau viermii să te roadă în mormînt!

ZAMOLXE

Și iată Cumpătatul vine să-ți aprindă rugul. (Se

vede o mîină cu o faclă dînd foc vreascurilor.)

CEL DE PE RUG

Dar pămîntul aude, iar pămîntul nu uită.

(Dispare încins în flăcări.)

ZAMOLXE

(singur, zbuciumat)

**Mi-s ochii beți de vedenii mai trainice decât
aceste stinci pleșuve.**

**Răspunde, inimă! Fii tare, mina mea! O jertfă-ți
cere Orbul.**

**Să sfredelesc pământul ca un ochi de mare? Să-
mi sfișiu trupul pentru turma de flămânzi? Să
iau în spate soarele și să-l cobor în văi? Ori și
mai mult?**

**Să plec a doua oară-n țara care m-a-nșelat?
între oameni?**

Peșteră, te schimb în buciul al plecării mele!

(C-un strigăt.)

**Vino, Orbul, vino — să-ți durez un vad spre
viața noroadelor 1**

(Iese furtunatic din peșteră. O mare de lumină îl întâmpină.)

III

Miez de noapte. Șes întins. Nici un arbore. Calea laptelui —
Intens vizibilă. Nici o colină. Magul și Cioplitorul grec se
plimbă amândoi cu pași bătrâni — oprindu-se din cînd
în cînd.

MAGUL

Culegători și preotese mi-au umplut ograda,
cerîndu-și nou! idol.

Ai început statuia lui Zamolxe?

CIOPLITORUL

De șapte nopți cioplesc.

MAGUL

Cum e marmura?

CIOPLITORUL

E străvezie
ca apa cînd în fundul mării cade cerul*

MAGUL

(arată șesul)

Aici e șesul licăririlor de foc.
Din glee zburdesc lumini de putregai.
Și pasul triștilor săracilor
se-ndreaptă spre comori ascunse în pămînt
de regii stinși ai dacilor.

CIOPLITORUL

(arată spre cer)

Privește : Calea laptelui. Nici celor care mor —
nu poate să le pară mai frumoasă.

MAGUL

(ridicînd ochii)

Ce spun de ea bătrînii dascăli greci, la care zeii
înșiși vin ca ucenici să-nvețe — ce e lumea, ce e
gîndul - ?

CIOPLITORUL

(oprindu-se)

Un mii adus de peste mare zice — dacă nu
mă-nșel — că drumul soarelui n-a fost
întotdeauna unde-i astăzi.

Cărarea lui încrucișa pe cea de-acum, și
Calea laptelui nu e decît ogașele lăsate pe
cristalul bolții de soare-atîtea mii de ani în
urmă că nu-i minte să le poată socoti.

MAGUL

(cu privirea în sus)

Ogașa soarelui pe drumul veșniciei.
Mă străbate un fior.

(S-aude un bocet depărtat de femei.)

CIOPLITORUL

Femei plîngînd. O fi murit cineva.

MAGUL

Nu. S-a născut un prunc.

CIOPLITORUL

Pe-acia se bocește nașterea și totuși — eu
cunosc atîtea țări și pot s-o spun — nu
este-un alt popor să-și mistuie viața ca al
tău, înalte Preoți Ieri am văzut un joc.

Flăcăi săreau peste o sulită.

Se sprijineau de o prăjină și zburau —
numai așa: u-hai-hop! Cînd unul dintre ei
rămase mort cu burta spintecată-n țeapă,
ceilalți începură-a rîde-n hohote de stîngăcia lui. Și
totul fu numai un joc.

Vezi — cum un fulger nu e om — tot atîta de puțin e
dacul om.

K! nu trăiește.

FI se trăiește.

Putere smulsă din potirul uriașei firi

ci n-are nici iubire pentru sine, nici iubire pentru alții.

Aici am înțeles că tot ce este — trebuie să fie.

(Prinde de braț pe Mag.)

Oprește-te, să nu te-mpiedici.

II îdna ți s-a agățat în spini.

' MAGUL

(ocolind spinii)-

Cuvîntul tău stîrnește-n mine temeri nouă.

CIOPLITORUL

liști ispitit să crezi că dacii nu nasc om din om. Natura-
i plămuește singură, ea însăși dintr-o dată cum își
face munții ori izvoarele.

Adu-ți aminte de Zamolxe,

acel necunoscut, care-ntr-o zi și-a coborît din munți
uimireă, vijelia și porunca.

I ai fost vrăjmaș. Te înțeleg.

Dar el a fost un dac de baștină.

Citui sfătuia-n parabole,

ci nu zicea: „trăiește pentru alții” sau „fii om”, ci „fii
izvor”, „fii fulger”.

Si oare dumnezeul orb al său e altceva

(lucit ăst fel al Firei și al dacilor —

sălbatic, chinuit, orb, straniu și veșnic frămîntat?

O, nu. Aicea nu mă simt împrejmuit de oameni,

fii așa de mult în mijlocul naturii

Incit mă mir că el au nu mănunchi de mușchi pe cap,

III loc de păr — ca stîncile.

MAGUL

(viclean

)

Da, mă duce amintirea la Zamolxe păduraticul.

Nevinovata turmă l-a răstălmăcit Că uzi nici el nu s-ar
cunoaște.

CIOPLITORUL

O, crede-mă,
cu inima l-au priceput și-i sunt aproape.
Dar dacii au închipuire de copii.

MAGUL

Dac-ar trăi cum a rîvnit Zamolxe, ei s-ar mistui ca focul.
Copiilor le trebuie vis blînd să-i liniștească — și lumina să
le ție-n frîu pornirea, zăgaz puterilor ce colcăie-n
pămîntul lor prea rodnic în izvoare turburi.

CIOPLITORUL

De-i vorba despre liniște, îți dau dreptate-nalte Preot.
Dar — de ce liniște?

MAGUL

O întrebare căreia-i răspund prin altă întrebare: de ce
furtună oarbă?

CIOPLITORUL

(șovăind)

Nu știu.

MAGUL

Nici eu nu știu.

(Cu oareșicare teamă.)

Și totuși mă opresc.

Tu ești străin și poate vezi mai bine decît mine.

Mi-e frig. Vino maestre. E tîrziu.

CIOPLITORUL

Ai crede că răcoarea coboară-ncet din Calea laptelui

ca dintr-un fluviu uriaș. Cetatea nu-i departe.

(Se duc spre dreapta.)

Te-ai gândit Vreodată Magiile?

Magule, ce-ar fi să se întoarcă într-o zi Zamolxe

— omul?

MAGUL

(hot&rit)

Piere el sau poporul!

CIOPLITORUL

Sau el și poporul!

ACTUL AL TREILEA

I

Un deal cu o ripă de lut roșu și cu șuvița unui izvor. În stînga se văd turnurile și zidurile cetății. În dreapta începe pădure de stejar. În față o livadă cu iarbă mare și stînci. Dis-de-dimineață. Mult soare.

CIOPLITORUL

(Șade sub un stejar pe o stîncă. Pletele cărunte pe umeri. Plăsmuiește în lut o mică făptură omenească. Lucrează fluierînd.)

ZEMORA

(Tînără și sălbatică — ciulini în părul despletit — se furișază din pădure la spatele Cioplitorului și-l gîdilă în plete cu un fir lung de iarbă.)

CIOPLITORUL

(Ridică fruntea, dar nu se întoarce. Ghicește.)

Zemora — fiica Magului, sau o lăeustă.

ZEMORA

**Și una, și alta. Căci Zemora turburătoare
iubește iarba și soarele
viu ca lăcustele,
și-ar vrea să albă picioarele
tot atît de verzi,
verzi ca lăcustele sau ca lîntea
bălților.**

CIOPLITORUL Știa că mă

găsești — aici?

ZEMORA

Suind cărarea ți-am văzut în lut

urmele tălpilor. Așa în șir.

Credeam întâi că-s urme de... măgar.

(Rtde.)

**Auzi pădurea? Numai eu știu qum s-o fac să
rîdă.**

(Rtde cu hohote.)

**Auzi cum rîde? Ca un copil mic pe care-1 gîdili
la buric.**

CIOPLITORUL

(dă din cap)

Zemora, Zemora!

ZEMORA

Ce plămădești în lut?

CIOPLITORUL

Un chip al lui Zamolxe.

ZEMORA

**L-am auzit de multe ori pe Zamolxe Din cele
ce grăia nu pricepeam prea multe. Dar ochii
lui erau așa de mari că trebuia să mă opresc
și să-l ascult. Odată-1 întilnii pe-aici pe
undeva-n pădure singur.**

**Se chinuia să prind-un roi de-albme ce-atîrna
de-o creangă ca un cuib.**

Lipea cu ceară fundul unei coșnițe, cînd i-am sărit în drum:

Zamolxe tu ești foarte tînăr
și eu-s frumoasă, dar să nu te sperii.
Te-nvăț eu cum se prinde roiul, tu să-mi povestești
despre-neeputul lumii, în astea te pricepi mai bine.
El a tresărit.

îi luai din mină coșnița
și am proptit-o într-un par deasupra roiului
ca o căciulă.
El privea tăcut.

Am afumat apoi albinele cu iasc-aprinsă-n scăpărări
de cremene — și ele-au început să se ascundă-n
învelișul de nulele. Cînd isprăvii, i-am zis:
Făgăduiala, tinere veșnic păduratic!
El m-a-nvălit cu ochii lui ca niște peșteri încărcate de
surîs, și trist și dulce.

Mi-a șoptit:
O, ție trebuie să-ți spun un lucru, nu cu mintea să-l
pricepi, ci cu frumsețea ta sălbatică.
Nu știu. Visez? Se pare
că Orbul a creat femeia în aceeași zi
în care a făcut și — luna.

CIOPLITORUL

Poate din una și aceeași groaznică lumină.
Ființe gemene.

ZEMORA

Apoi Zamolxe fugi în codru. Roiul l-a uitat acolo. Iar
la patru zile a urmat nenorocirea din livada-aceasta.
CIOPLITORUL

(ti întinde micul chip de lut)

Zemora, spune-mi seamănă eu prinzătorul tău de
roiuri?

ZEMORA

(privind de aproape chipul)

Zamolxe-a fost prea mult privire, iar acesta-i prea
mult om.

(Lingus **ZEMORA**)

Un dar pentru Zemora? Da?

CIOPLITORUL (*îți ia chipul*)

Nu. E pentru-un altar de casă.

ZEMORA

(*supărată*

)

Pentru-un altar de casă?

Al cui?

CIOPLITORUL

A! marelui diregător.

Uitași că mine-i sărbătoarea zeilor necunoscuți?

(*Se ridică să plece.*)

ZEMORA

Vrei să pleci?

.CIOPLITORUL

Mă duc spre casă să mai poleiesc statuia lui

Zamolxe, cea de marmură.

Tu încotro?

(*ia în brațe un cocoloș de lut*)

**în sus, să-mi usc sandalele ia soare.
Sunt umede de rouă.**

CIOPLITORUL Tot spre soare, tot

spre soare?

ZEMORA

Tot spre soare și-n pădure!

*(Cioplitorul dispăre pe cărăruie în stingă, iar Zemora în
pădure.)*

(Pauză. Cîntec de păsări.)

ZAMOLXE

*(din altă parte a pădurei, sosește în livadă, luminos. O
măciucă în mînă și funigiei în barbă.)*

Livada-n care m-au lovit.

Potecile-s aceleași. Cetate, ești aici?

**Pleoapele-mi se zbat de, cerul tău ca niște fluturi
de-o fereastră.**

Nu-i numai poveste? Sunt aici?

(Pipăie cu mina un arbore.)

**Cu palma pipăi scoarța asprului copac și simt că
sunt aievea.**

**Fruct copt m-am rupt din creanga unui dumnezeu și
cad aici**

în pragul tău, cetate 1 XJnde ți-e rugul ?

**M-aștepți? Mai ai vreun prieten pentru mine? Unde
ți-s spinii? Cu ce mini primi-vei soarele, ce ți-1
cobor din piscuri darnic în lumină?**

**Pui de mesteacăn cresc pe ziduri — un semn că nu
te-ai istovit în lupte mari de cînd plecai, norod
nebun.**

Odihnă multă ai avut

s-arunci năvoade în noianul veșniciei.

Pescuit-ai frămîntări din ape fără fund?

Poate ți-ai ars de mult toți zeii.
Năruitu-ți-ai altarele cu capete de zimbri?

Nădejdea mea e încă tot cu ochii mari
deschiși spre viitor. Cred mult.

Sunt răbduriu.

(Își îndreaptă ochii cercetători spre cărare.)

Livada-n care m-au lovit.

Cinii ciobanilor pribegi au lins în treacăt
sîngele ce mi s-a scurs pe pietrele cărărilor.

Un semn că astăzi mă iubești — cetate?

Un semn eă mine-o să ridici un templu
Orbului?

Oricum ar fi, nu mă-nspăimînt — și greu de
viață și de gîndul morții îmi azvîrl destinul
între zidurile tale, tainică cetate!

Munții vin cu mine.

(Se oprește și ascultă. Un cîntec s-aude din

stejeriș.) GLASUL ZEMOREI Hoinăresc spre
soare — din frunziș răsfrînt el îmi cade-n
harfă.

Nu mai știu să cînt.

Zariște pleșuvă.

Gîndul mi-e nătîng.

Alb măceș mă cheamă și
iau drumu-n crîftg.

Ghimpi se-nfig în mină.

Șerpi trec prin amurg.

Și din răni pe strune
stropi de sînge-mi curg.

Coarde prind să cînte
serei în urechi.

Picuri cad într-una peste taine vechi.

(Zemora reapare tn livadă cu un mănunchi de flori.)

ZAMJOLXE

(uimit)

Întîiul om. De șapte ani întîiul om îmi mîngîie
vederea.

(S-apropie de Zemora.)

Fecioară, proaspătă ca diminețile de toamnă,

ce cîntec spui?

ZEMORA

Tu ești străin pe-aici,
Ciobanii-1 fluieră de mult,
iar vorbele i le-a scornit Maditra
cîntărețul.

ZAMOLXE

Îl cu note cui pe vremuri. Mai trăiește?
A murit?

ZEMORA

Trăia în cetățuia lui, tot singur, pînă ce-și ucise
sufletul.

Nu știe nimenea de ce. Oameni spun
că într-o noapte-au auzit
copite de-argint pe drum în jos.

Asemenea chitarelor sunt drumurile, cu cît mai
vechi răsună mai frumos.

Și-apoi în colb de lună s-a văzut un roib în
goană.

Fără de stăpîn în șea se întorcea splinatic la
castel.

Legată cu o funie' de coadă
tîra în urma lui o harfă — ca un mort.

ZAMOLXE

Așa mor cîntăreții daci.

ZEMOR

A

(*mișcată*
)

Nu-ți pare că auzi amarul rîs
al celui care nu mai vrea să se întoarcă în viață
și-și trimite calul singur înapoi?
Și nu vezi roibul biciuit sălbatic de căderi de
stele? — pe drum în jos tirăște-n urma lui o
harfă ca un mort.

ZAMOLXE

Din partea mea-1 pricep așa de bipe pe Madura.

(*Dintr-o dată stăruitor:*)

îmi mai îngădui o-ntrebare?
Florile, pentru cine sunt florile?

ZEMORA

Le duc la templu. Oprește-te și tu-n cetate
pentru-o zi, străinule. E sărbătoare-n zori.
Poporul o s-așeze-n sanctuar statuia zeului

Zamolxe.

Eu îi mai jertfesc și miere.

Cînd a fost pe-aici l-am învățat să prindă roiuri.

(Pleacă cu un surie.)

ZAMOLXE

(Rămîne împietrit, cu ochii turburi îndreptați spre cetate.)

II

O uliță în cetate. Noapte.

Lună. ZAMOLXE

(trece cu capul aplecai)

Cîntă cocoșii de munte.

Prietenii unde-mi sunt?

Nu-i mai găsesc.

Troscotul a crescut prin ogrăzile lor și

iarbă pe vetrele lor.

Nu mai bate inimă!

Căderi de ape s-aud din vale, ori poate-s

adieri din riul morților.

Iată și umbra mea — n-am înțeles-o

niciodată.

Eu o arunc și totuși e mai mare decît mine.

Adieri din riul morților.

Și iarăși cîntă cocoșii de munte.

Inimă,

taci!

(Dispare ■ Pe urma lui se furișază Ghebosul, iscodind.)

III

**in templu. Un perete lateral al templului formează
fondul. Altarul, nevăzut, în stînga; în formă de
potcoavă sunt așe- zațe pedestalele cu statuile
celor șase zei principali; unul dintre aceștia, mai**

mare, are cap de bour. În mijlocul potcoavei altarul de jertfă. Un pedestal e liber fără statuie. Mai spre dreapta, două colonne puternice de culoare arămie sprijinesc bolta. Intrarea în templu e în dreapta, dar nu se vede. Jertfelnice și un șir întreg de zei mărunți lângă peretele din fund. Lumină vagă se răsfrânge de sus. Flăcări ard pe altar și-n jertfelnice. Templul e gol.

ZAMOLXE

*(Intră singur din dreapta. Ochi aprinși. Se oprește lângă
columna din fală.)
(S-aud strigăte depărtate.)*

**Mulțimea-i adunată-ntru slăvirea mea.
Pe lingă'ea trecui și m-a privit cu ochi streini.
Oamenii uită. Nimenea nu mă mai știe.
Răcnetele lor de bucurie-ar vrea să mă ridice-n
cer, dar fără-nvățătura mea.**

**Miros de vin mă aburește.
Ce reci sunt lespezile!**

MAGUL

*(a ieșit din altar în odăjdii de în alb și, punând tămiie în
jertfelnice, vede pe strein)*

**Streinule, ai îndrăznit?
Nu ți-a fost frică să treci pragul înainte de-a
întra statuia lui Zamolxe ?
Nimănui dintre profani nu i se-ngăduie ăst pas.**

ZAMOLXE

(Tace.)

MAGUL

(»-apropierii țintește cu privirea și parcă și-ar aduce aminte)

**O, norii turburi ai acestor ochi.
Așa schimbat? Aici? Din nou aici?
Și tocmai azi?
Zamolxe, te cunosc.**

(Ca sugrumat.)

**De ce te-ai întors? De ce te-ai întors?
Poporul se răzbună fură să vrea, fără să știe.**

(Cu un ris rău.)

**Ai încercat să-l scapi de zeii
și azi îți ai și tu
un chip de piatră printre ei!**

ZAMOLXE

(cu un hohot)

Și tu, tu ești preotul meu!

Ha—ha, de necrezut! Ce răzbunare blestemată!

MAGUL

Așa de tânăr tu ai sămânțat un gând și rodul nu l-ai

așteptat. E greu să-l schimbi. Dintr-un ogor răsare
ceea ce sameni, dar din inimi nu.

Aci pui grâu și cresc cireși.

(Lingușitor.)

De altfel, nu te bucuri?

Toate aceste arămii columnne

ca niște fecioare zvelte ce și-au aruncat veșmîntul
joacă-n jurul tău.

Ai un altar și-o lume-ți cade-n pulbere.

(Aspru.)

Pleacă înapoi! Altarul n-are trepte!

Ești sus — zadarnic cerci — nu poți să-l mai cobori.

Răzvrătire? împotriva cui?

Azi nu mai ai nici un vrăjmaș, poporul ți se-nchină —
și eu-s preotul tău!

ZAMOLXE

Tu ești preotul meu!

Ha—ha! Dar n-o să plec.

Mă-mplînt aici în lespezi.

Fulgere, cu pumnii încleștați vă strîng!

MAGUL

O, dumnezeul tău e orb — și tu biet tînăr i-ai luat pe
umeri soarta.

ZAMOLXE

Și soarta-aceata mă face să lovesc.

MAGUL

Norodul nu va crede că ești tu.

Lovești? *Pe cine? Ai vreun dușman?

**Doar vremea, vremea — care-a așezat
piatră cu piatră, și" ți-a ridicat un
templul Trăsnește-o!**

ZAMOLXE

C-un bici de fulger voi întoarce

vremea înapoi — și mine va fi

ieri!

**Dintru adînc striga-voi de pe țărnul meu stingliei și
vremea se va trage înapoi ea marea cînd o cheamă
luna.**

Și-atunci m-apropiu de urechea ta și-ți zic:

grăbește-te —

**îngroapă-ți zeli cioclule bătrîn! E plin de hoituri
cerul tău!**

MAGUL

Ești tînăr și orb.

A doua oară vii. De ce?

N-ai fost în stare să rămii, de ce te-ai mai întors?

Du-te, pleacă!

Ori nu.

Ți-e foame?

Ai avut ce să mănînci în ascunzișul tău atîția ani?

Ce chinuri. Mă topesc de mila ta. Ești slab. Du-te!

**Dar zilele cînd s-or mici de frig și foamea te va
roade,**

îți îngădui să te-ntorci,
din cînd în cînd,
necunoscut — ca cerșetor,
să stai aici pe treptele acestor stîlpi
și să-ți întinzi spre trecători
tremurătoarea mînă.
Se vor găsi și oameni care să-ți dea o pine și
un strop de vin din toamna lor răscoaptă.
Rămășițele ce prîsesc de la altarul tău
de asemenea le vei primi din îndurarea mea.
Am lacrimi de milă pentru tine.
O nu-ncerca a doua oară furia norodului.
Eu nu sunt rău, dar pleacă unde știi! Ca cerșetor
mai poți să vii — aci, pe treptele acestui templu,
cînd ești flămînd

și viscolul se va-ncălzi sub zdreanță tal (*Zamolxe
se clatină și se sprijinește de columnă, zdrobit de
strigătele mulțimei care se apropie de templu: „Ehove,
ehove, Zamolxe !” Ciobanul și-un alt dac aduc pe umeri
statuia zeului Zamolxe și-o așază pe pedestalul gol.
Popor mult s-adună. Locul unde e Zamolxe-omul rămtne
însă aproape gol. Tot timpul cîntă.*)

CORUL COPIILOR

Prin uliți ți-am purtat
cioplitul chip — și goi
căzurăm în nisip.
Nu suntem buni și mici?
Și nu-s sub streșine atîtea
rîndunici ce și-au zidit din
lut cuibarul scund și sfînt?
O nu le turbura!
Și pentru noi, bieți prunci,
Zamolxe, zeu lovit, îndură-
te, preabun, de cei ce te-au
țîntit

cu praștii de alun!
O nu trăsni pe cei de
fața ta s-ascund, și iezii
mai ales să ni-l ferești
pe stînci de rîpile

**adinei,
' Tu groaznic nențeles!**

MAGUL

(în fala statuiilor)

**Din praful ud
de vinul sfânt —**

**statuia albă ridicăți-o pe altar!
Cădeți, cădeți!**

*(Poporul îngenunchează. Magul ridică brațele spre statuia
lui Zamolxe.)*

**întoarce-te, Zamolxe-ntre stăpînii cei dinții
ai gindurilor, brazdelor, luminei și ai apelor!
Răsune stelele-n ecouri sub sandalele-
nălțării tale.**

**Urcă pragul veșniciei
și mîngîie cu mina ta
ursita ăstui trist
norod.**

**Cădeți, cădeți!
E ziua tuturor părerilor de rău.
Nisip ați aruncat în ochii soarelui.
Iertare!**

Plîngeți să miroase-a lacrimi templul!

înalță-te, Zamolxe!

POPORUL

înalță-te, înalță-te, înalță-te!

MAGUL

(pleacă spre altarul nevăzut din stîngă)
leșiți, fecioare! Jocul sacru să înceapă!

*(Şase fecioare, în frunte cu Zemora, vin în faţa statuiilor
divine şi se închină pe rând fiecare la cîte unul din cei*

ÎNȚIA

(în faţa zeului cu cap de bour)

**Vîlvele reci din mine
de aur fie-ţi soţii,
puternice taur.**

A DOUA

**Ochii mi-s dulci, am
trup de petale, filfii
în zbor cu clipele
tale.**

A TREIA Floare

**şi om în glod ți să-
nchine —**

**% foc pe altar mă
mistui în mine.**

A PATRA Luna

**o-narc cu bobi de
tămîie, jarul nestins în
ea să-ţi rămîie.**

A CINCEA

**Trîmbe de fum , se-nalţă
spre tine înimi şi joc să-ţi fie
/vecine!**

ZEMORA

(la statuia lui Za.mol.re)

**Miere-ţi jertfesc în
scrum şi-n jeratic,**

**Ție — stupar
etern păduratic!**

*' (începe jocul fecioarelor, însoţit de chitare din altar. În -
vremea asta:)*

ZAMOLXE

' ı (toi lingă columnă, după ce a privit tulburat)

**Mă-iiăbuş. Friguri în vârtej înii scutură din
temelie cerul.**

Nu-i trupul meu în cer?

Dar stelele, stelele chiar, pe care altădată le-am iubit,

mi s-ar părea amare azi.

Otravă verde picură din ele n cupa mea ■ Că din
strivite capete de șerpi.

Eu — zeu?

Credința mea v-a ispitit — altare,

'îȝti mii de jertfitori netoȝii La luptă pumni!

Vrăjmașul?

Ești tu — numai tu, numai tu chip de piătră-noronat

ICU nemurire

și dezmiardat cu jocuri de fecioare.

(întinde brațele.)

7.1-ule Zamolxe, cit ești de alb zăpadă!

Dar visul meu e cald și te topesc.

Aici sunt eu și omenescul meu gând.

Acolo?

Eu zeul,

și toȝi beȝivii jertfei.

Statuile,

•cu povara ta de munte mi, te ridici pe piept.

Blestem,

mcigătorule de visuri! Iată, mă ridic în faȝă ta — nu

tremuri?

Vrăbii își vor făce cuib în capul tău!

Zamolxe-Zeule,

de te-aș vedea în mărăcini

sau pe gunoi

la lună cînii să te latre!

Cenușă — vîntul — să te spulbere-n noroi.

În lături jertfitori —

și vreme, înapoi ca marea, înapoi !1

(Se aruncă asupra statuiei sale și o doboară cu pumnii.

Poporul, îngenunchat, ti privește nenȝelcgător, se ridică.

Tumult. S-aud strigăte: „Statuia“, „Zeul“, „Spart“, „Altarul

plngărit“, „O , vai“, „Vcidefi-!“ Vreo cțfiva ciobani se

reped asupra lui Zamolxe, tl răstoarnă și-l trăsnesc cu

bucăli din statuia spartă. Din mulȝime iese)

GHEBOSUL

(se furișează lingă trupul mort și se-ntoarce spr& norod -cu.

un rinjet)

A doua oară a venit între voi și nu l-aȝi

cunoscut.

Ochi ca ai lui nimenea n-a mai avut și nu l-ați cunoscut.

Apropiați-vă, priviți-1!

V-ați ucis pe Zamolxe cu statuia lui nemernici 1

(Uimire și citeva (ipele. Top se adună în jurul celui mort.

Apoi liniște.)

UNUL

(lingă columna din fală, către vecinul'său)

Zamolxe e mort.

AL DOILEA Dar ne-a adus pe

Dumnezeu.

ÎNȚIUL

Orbul e iarăși printre noi.

AL DOILEA